

Restaurátorský záměr

Socha Karla IV.
na objektu Městské knihovny Karlovy Vary
I.P.Pavlova 891/7

Data památky

Název:	Socha Karla IV.
Dobové určení:	1739
Materiál:	Pískovec
Rozměry:	Celková výška sochy cca 200 cm, šířka 150cm, hloubka 120 cm
Umístění:	Na čelní straně budovy I. P. Pavlova 891/7, 36001 Karlovy Vary
Číslo památky v ÚSKP:	19080/4-888
Vlastník památky:	Město Karlovy Vary
Restaurátor:	MgA.Helena Štěrbová, ak.soch.rest.

Úvod

Restaurátorský záměr je zpracován pro veřejnou soutěž a plánovaný restaurátorský zásah na díle.

Popis díla (čerpáno z <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/>)

Barokní socha z hrubozrnného pískovce, 2 m vysoká, zachycuje císaře v pohybové barokní kompozici s typickými atributy své důstojnosti, říšským jablkem v pravé ruce a korunou na hlavě. Význam císaře pro město je vyjádřen dvěma knihami, symbolizujícími právní a statutární založení Karlových Varů, které císař přidržuje pod svou levou rukou. Postava v graciálním tanečním postoji je oděna ve zvlněný hermelínový plášť, splývající v barokním akcentu z ramen, který dodává pohybové kompozici větší dynamičnost. Figura stojí na vyšší plintě se skosenými předními rohy. Socha je osazena na zavěšené konzoli, zdobené erbovní kartuší s reliéfem pověsti o založení lázeňského města. Původně socha stávala na vysokém hranolovém podstavci s horní i spodní profilovanou mohutnou krycí deskou. Na přední straně soklu bývala umístěna kartuše s reliéfem.

Povrchové barevné úpravy jsou na díle dochovány ve fragmentech. Bližší identifikace není z pohledu možná. Materiálem soklové architektury je jemnozrnný pískovec.

Dílo je osazeno ve výšce cca 8m. Šířka fasády, na které je dílo umístěno je 10m. Dle předběžné prohlídky je konzole kotvená ve zdivu fasády. Socha je přisazena těsně ke zdi, omítka je dotažena k soše. Zda je v socha kotvena do zdiva fasády, není z prohlídky zřejmé.

Historie díla (čerpáno z <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/>)

Barokní pískovcová socha zakladatele Karlových Varů, císaře Karla IV. od neznámého umělce z roku 1739, kterou městu daroval apelační rada von Schuppig jako poděkování za lázeňskou léčbu, bývala původně umístěna na vysokém podstavci při jižním nároží průčelí renesanční budovy původní karlovarské radnice na Tržišti pod Zámeckou věží uprostřed města Karlovy Vary (Karlsbad). Autorství plastiky bývá mylně připisováno baroknímu sochaři Oswaldu Josefu Wendovi ze Žlutic, práce však svým sochařským ztvárněním naprosto neodpovídá Wendovu rukopisu. Rovněž datování vzniku plastiky do roku 1739 Wendovo autorství vyvrací. Před demolicí budovy kvůli špatnému technickému v roce 1875 byla plastika snesena a v roce 1936 umístěna na průčelí budovy bývalé okresní, později krajské knihovny v dnešní ulici I. P. Pavlova. Roku 1975 byla socha kvůli špatnému stavu restaurována. V roce 2006 byla krajská knihovna přemístěna do areálu ve Dvorech a budova se stala

sídlem Městské knihovny Karlovy Vary, plastika na průčelí však zůstala v majetku Karlovarského kraje. V listopadu roku 2011 převedl Karlovarský kraj na žádost městských zastupitelů plastiku císaře bezúplatně do majetku města Karlovy Vary.

Charakteristika současného stavu.

Pískovec sochy je na povrchu lokálně degradovaný a drolí se s povrchu. Degradovaný pískovec se projevuje přibližně na třetině sochy. V podhledech se projevují četné černé krusty, které uzavírají kámen a omezují jeho prodyšnost. Druhotné doplňky jsou barevně setřelé a vizuálně rozrušují celek díla. Jsou zřejmé rozdrolené partie v namáhaných detailech, s obnaženými vnitřními armaturami. Pod druhotnými tmely může být povrch kamene rovněž rozrušený, v případech poškozeného uvolněného doplňku. Druhotné doplňky odhaduji dle předběžné prohlídky na 20% povrchu díla.

Poškození díla je způsobeno především přirozeným stárnutím materiálů a dlouhodobou exteriérovou expozicí. Povrchové znečištění kamene je způsobeno biologickým napadením (mechy, lišejník). Biologické znečištění je doprovázeno zčernalým povrchem materiálu, způsobeným prachovými usazeninami a exhaláty.

Na povrchu kamene se dochovaly fragmenty barevné úpravy díla.

Restaurátorský záměr

Hlavním poškození díla je absence pravidelné péče o památku. Přirozeným stárnutím materiálů, a to jak originálních tak druhotných, došlo k současnému stavu. Povrch sochy vykazuje znečištění, degradaci a vizuální rušivé působení druhotných tmelů, ulomení atributu křížku. V podhledech se projevují černé krusty na povrchu kamene a lokálně se kámen vydroluje.

Restaurátorským záměrem je rehabilitovat dílo zajištěním dochovaného stavu, jeho konzervováním a obnovou projevených poškození. Dílu by měla být obnovena jeho ikonografická čitelnost za přiznání jejího stáří.

S ohledem na umístění díla a potřeby restaurátorského zásahu doporučuji dílo demontovat pro restaurování a navrátit jej zpět po jeho kompletní obnově. Na místě doporučuji ponechat podstavnou konzoli sochy, jejíž demontáž by byla agresivní vůči fasádě budovy a její poškození je možné obnovit in situ při demontáži a osazení díla zpět.

Vzhledem k umělecko-historickému významu této registrované kulturní památky je nezbytné konzultovat a řešit restaurování ve spolupráci s odbornými pracovníky NPÚ.

Návrh restaurátorského postupu

Demontáž a transport díla do rest.ateliéru

Vzhledem k dále navrhovaným etapám ošetření kamene, nezbytným technologickým pauzám a současnému stavu díla doporučuji provádět jednotlivé etapy zpevnění a plastické rekonstrukce v interiéru po demontáži díla. Dílo bude demontováno po nezbytné fixáži nesoudržných partií a odvezeno do restaurátorského ateliéru.

Před restaurátorským zásahem bude provedena celková fotografická dokumentace stavu díla. Dále budou fotograficky dokumentovány všechny zásadní kroky restaurátorského procesu.

Čištění, biosanace, sejmutí krust

Navrhuji provést očištění regulovanou párou s přísadou vhodného detergentu (Jar-Procter and Gamble). Je nezbytné provést represivní ošetření biologického napadení kamene aplikací biocidního roztoku (Sanatop Likvid-Stachema). Dezinfekci kamene navrhuji provést vodným roztokem peroxidu vodíku. Poškozené, vyžilé nebo nevhodné druhotné tmely, které bezprostředně ohrožují svým současným stavem originální kámen nebo vyznívají na soše rušivě, doporučuji sejmut. Doporučuji vyjmout obnažené armatury a provést revizi vnitřních druhotných armatur tmelů, které je nezbytně nutné v případě koroze kovu nahradit antikorovou ocelí. Doporučuji zvážit míru nutnosti kovových armatur a navrhuji minimalizovat jejich potřebné množství v doplňcích, které jsou ve většině subtilní a v dlouhodobém působení je armatury namáhají (praskají). Dále navrhuji provést očištění adekvátně ke stavu díla mechanickým sejmutím krust. Kompaktní krusty doporučuji po naměkčení ztenčit, případně odstranit zcela, bude-li to možné bez rizika poškození originálního materiálu.

Konsolidace kamene

Povrch kamene bude lokálně zpevněn nátěry organokřemičitého konsolidačního roztoku (KSE 100 až 300-Remmers). V případě projevených trhlin budou tyto injektovány vápenným tmelem (Vapo Injekt-Aqua Bárta). Předzpevnění kamene navrhuji v případě nutnosti provést lokálně před transportem díla či před další etapou po demontáži díla. Předzpevněním bude zajištěn stávající obnažený originální kámen, k jehož úbytku by mohlo dojít manipulací.

Plastické doplnění poškozených částí

Doporučuji vzhledem k charakteru dochovaného kamene používat směs na bázi vápenného pojiva (uleželá vápenná kaše) s nízkým přídatkem bílého cementu nebo použít bázi kvalitního hydraulického vápna. Tmel by měl být probarven ve hmotě světlostálými pigmenty (Bayfferox). Plnivem musí být vhodná směs inertních jemných křemičitých písků, aby tmel povrchově splynul s originálním materiálem. Většinu tvarově poškozených partií je možné tvarově doplnit analogicky dle dochovaných partií díla. Plastická retuš by měla být provedena s ohledem na patinu stáří díla a na přirozené morfologické změny povrchu.

Restaurování dochovaných fragmentů barevných povrch.úprav, barevná retuš doplňků

Barevnost doplněných částí bude řešena již při tmelení díla. Barevná retuš bude provedena lokálně na doplněných částech s ohledem na celkový dojem díla. Povrchovou barevnou retuš je vhodné provést lazurně, na bázi akrylátového pojiva (f.Rohm and Haas, f.Aqua Bárta). Pokud budou na povrchu díla identifikovány dochované reliktové barevné povrchové úpravy, předpokládám, že půjde o torzální stav. Domnívám se, že v celkovém vyznění díla půjde o lokální barevnost, přesto by mohl být jejím zvýrazněním podpořen původní vzhled díla, především dokumentačním způsobem. Barevnou doplňující retuš v případě realizace doporučuji zrealizovat lazurními barvami na bázi akrylového disperzního pojiva. Dochované barevné fragmenty historických povrchových úprav doporučuji konzervovat v celém jejich zachování, bez snímání novějších vrstev, protože se jedná o fragmentární dochování vrstev a snímáním by došlo k dalšímu možnému úbytku i nejstarších dochovaných vrstev. Usuzuji tak dle předběžného vizuálního průzkumu. Konzervace barevných fragmentů by měla být provedena po očištění jejich upevněním injektáží (Rohm and Haas, Lascaux) a

případným obtmelení rozevřených okrajů vrstev, aby došlo k jejich dlouhodobému upevnění na povrchu.

Závěrečná povrchová úprava sochy

Hydrofobizaci (siloxanový roztok Remmers, Imesta) povrchu doporučuji během restaurování zvážit a to především s ohledem na množství druhotných doplňků. Závěrem je nezbytné povrch pravidelně ošetřit preventivním biocidním postřikem (Sanatop Preven-Stachema).

Restaurování podstavného soklu in situ

Restaurování kamenné konzole doporučuji provést in situ při demontáži a osazení sochy. Kámen je potřeba očistit, sejmut krusty a revidovat druhotné doplňky. Poškozené partie zpevnit a doplnit vhodným umělým kamenem. V případě konzole půjde především o plastickou retuš, než o větší doplňky. Po osazení sochy by měl být povrch ošetřen shodně s povrchem sochy. Při restaurování je nutné revidovat způsob a stav osazení konzole.

Osazení restaurované sochy

Restaurované dílo bude osazeno zpět na původní místo dle původní dispozice. V případě přítomnosti železných čepů doporučuji tyto nahradit antikorovou ocelí.

Dokumentace

Dílo bude v průběhu restaurování fotograficky dokumentováno. Závěrem restaurování bude vyhotovena restaurátorská zpráva, která bude předána vlastníkově - městu Karlovy Vary a zástupcům státní památkové péče - NPÚ ÚOP v Lokti.

Závěr

Postup restaurování je nezbytné předložit zástupcům NPÚ a SPP pro schválení podrobného procesu, včetně řešení případné demontáže. Tento záměr nebyl podkladem pro vydané závazné stanovisko.

Dne 25.3.2017 v Kozojedech

MgA.Helena Štěrbová, ak.soch.rest.

Fotodokumentace současného stavu

